

Net buiten de “Brugse poort” belanden we op het Rooigem. Tot voor de industrialisatie in het begin v/d 19^e eeuw de boerenbuiten.

E17

Het Rooigem

Leiekaai langs de Leiearm die nu uitmondt in de Coupure, de vroegere **stekskesfabriek** & **Kleine Lys**, **Phoenix** & -straat, **Kaarderij**-, **Liereman**-, **Ketting**- & **Portugalstraat**.

“Karthuysersklooster ten jaere 1327 door den graeve van Vlaenderen Lodewyk van Nevers, op 4 bunderen grond, liggende te Royghem of Koningsdale buyten de Wal- (nu Brugsche) -poort gestigt; in het jaer 1566 door de calvinisten verwoest en afgebroken, die op deszelfs puynen, ontrent de herberg het Motjen, hunnen houten tempel gebouwt hadden.”

de stadsvest genaamd naar jonker Jan van Hembyse.

Poortakker Godshuis

Het Rooigem rond deze tijd was zeer landelijk. Wat opvalt is wel het **windmolenpark**. Ik tel hier op de prent 12 molens buiten en 4 binnen de vesten. Ook op latere kaarten komen meerdere van deze molens voor, zie 2 slides verder.

Rabot Brugse poort

Godshuis De Leugemeete

Elisabethbegijnhof

Kaart 1559
Jacob van Deventer

De hieronder vermelde straatnamen zijn de huidige zoals die op deze oude kaart kunnen passen.

Phoenixstraat

Kettingstraat

Ooievaarstraat

Leiestraat

Drongensteenweg

johan@sint-pietersdorp.be
www.sint-pietersdorp.be

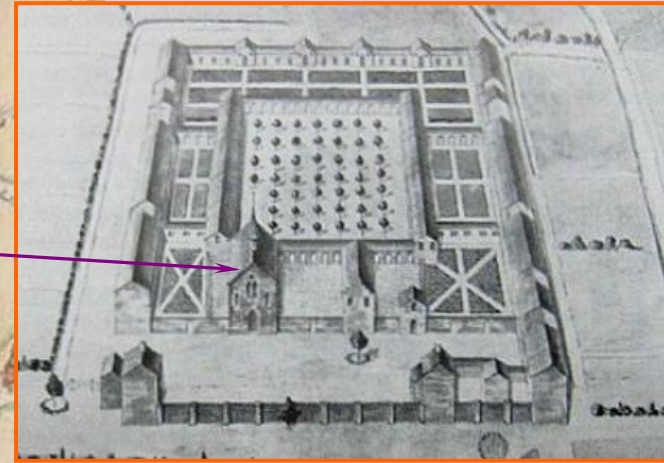
De kartuis '*s Koningsdal* gelegen op het Rooigem, even buiten de stad, werd in 1327 opgericht. Verwoest door de calvinisten in 1566.

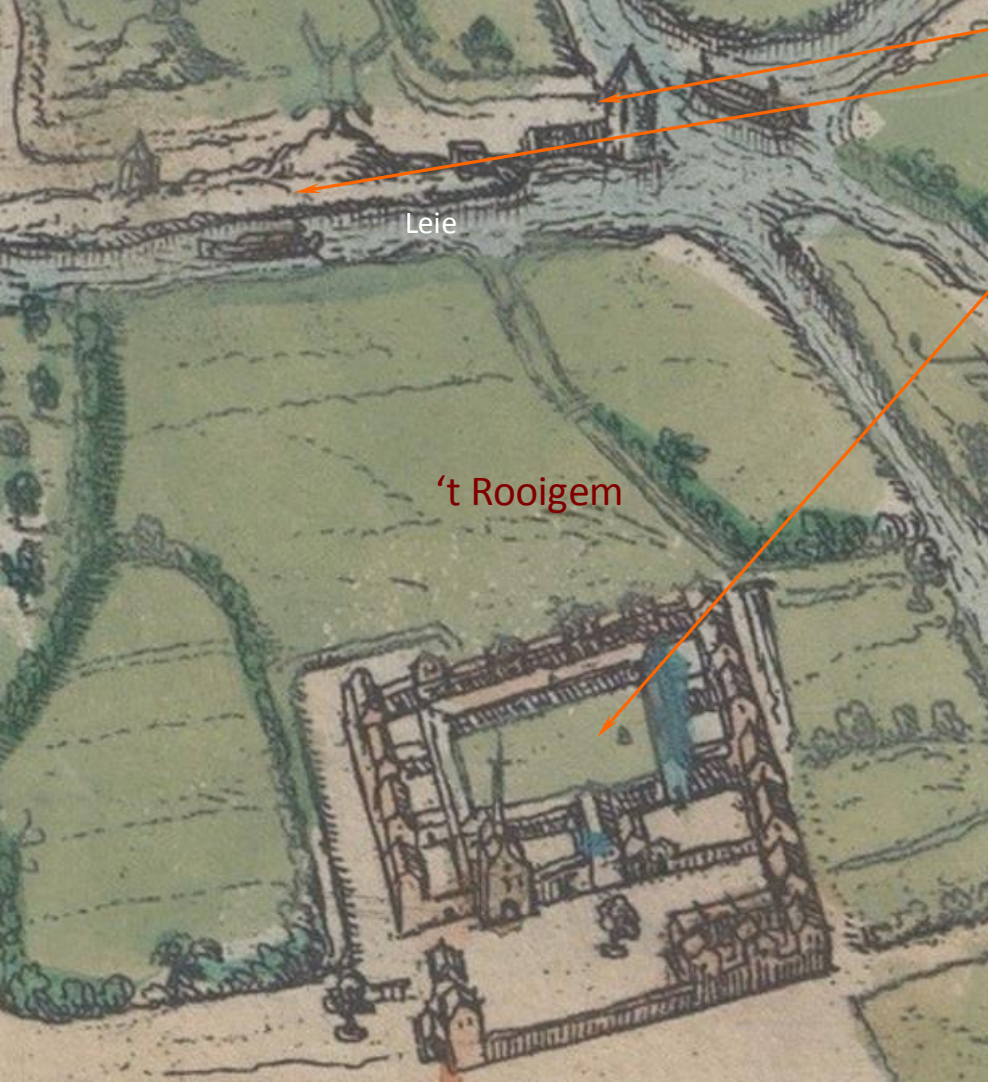
Kartuizerklooster
's Koningsdal

Cartuysens

Leiearm

Bourgoyen-
Ossemeersen

Overzet

De stadsvest op Ekkerghem genaamd naar Jan van Hembyse.

Het kartuizerklooster 's **Koningsdal** dat in 1566 werd **verwoest** door de calvinisten, op een stadsplan door Hogenberg gepubliceerd in 1572. Hiernaast het detail.

Na het terugkeren v/d rust in de stad keerden de kartuizerbroeders terug en vestigden zij zich dan op 't Meerhem in het voormalig klooster der Fraters v/d Derde Orde van St.-Franciscus, ook **beggaert**, **begaert**, **boggaert**, of **paeters bogarden** of **broeders vanden Bogaerden** genoemd. Zijn deze namen afgeleid van het Engelse **beggar**, wat bedelaar betekent?

Zie ook [E8](#) Fratersplein.

Heraldisch wapen v/d kartuizers

een Kartuizer, in zijn **grijs habijt**, uit de periode dat zij buiten de stad op 't Rooigem woonden.

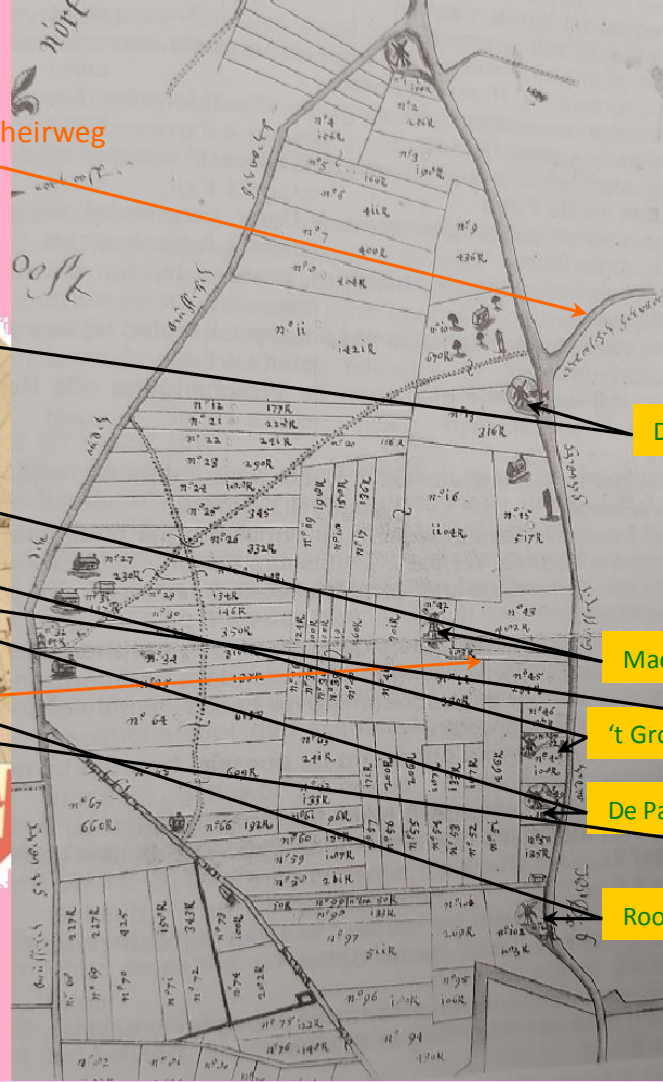

Broeder Charleus, volgens 't veld Cathuiz' voor dat hij in 't grijs habijt Ordunier' de stad woonden.

Prent uit 1567 – Zicht op de stad komende van Brugge. Ook hier het molenpark, eerder figuratief dan topografisch correct afgebeeld. Ik kan namelijk de molens niet duiden en ook betreffende de **galg** aldaar vind ik nergens iets terug.

Atlas der buurtwegen 1841

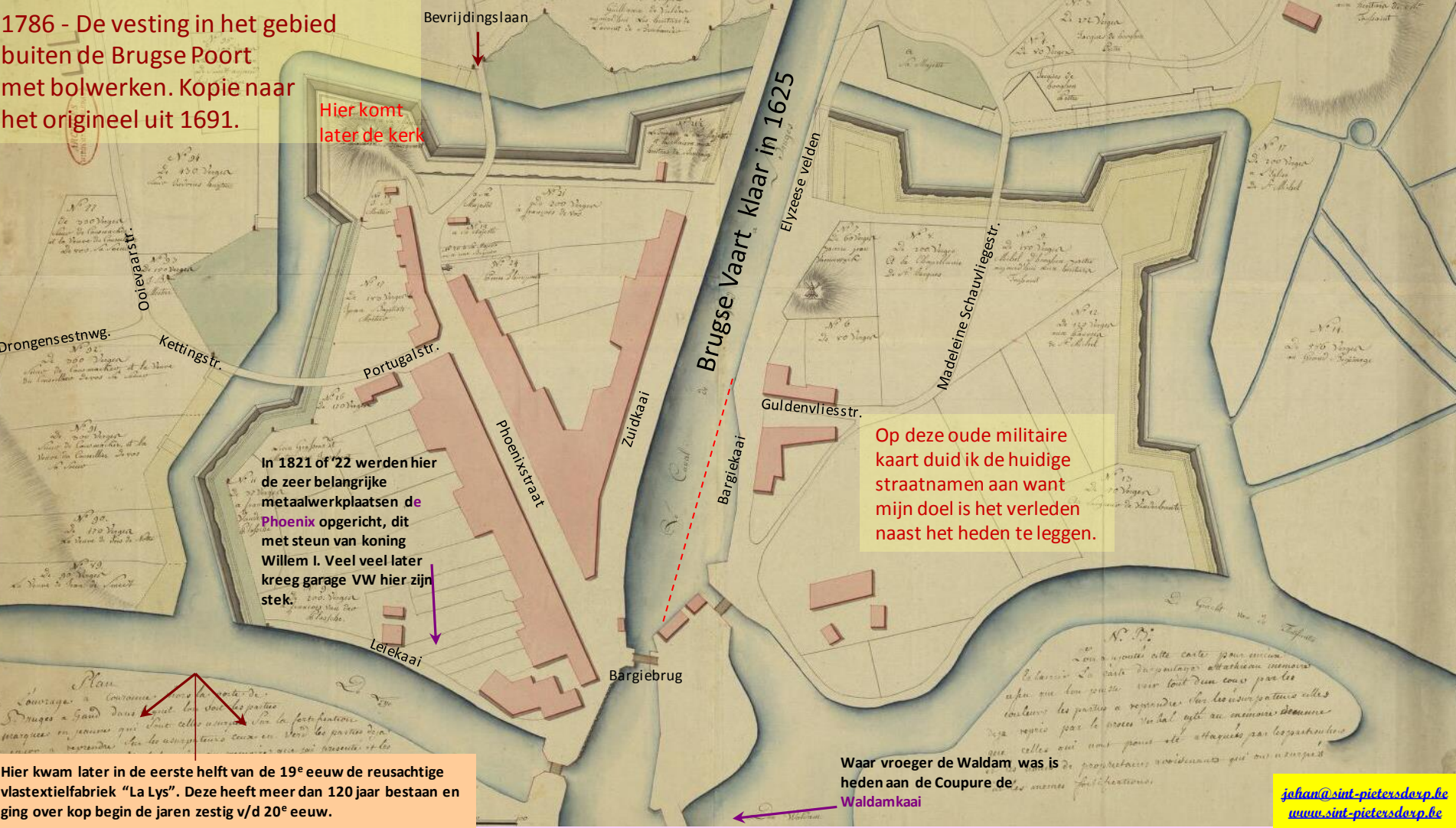

Een vroege voorloper van de kadasterkaarten.
De *Nieuwen Ommelooper Akkergem - Rooigem* deel 9 uit 1694, met de locatie v/d toenmalige windmolens langs de zuid-westzijde van *den auden Brusschen Herwech*, heden de *Bevrijdingslaan*. Uiteraard had elke molen ook een naam en/of bijnaam.

Bij deze heb ik getracht 11 verdwenen molens te duiden op het Royghem van weleer.

jahan@sint-pietersdorp.be
www.sint-pietersdorp.be

1786 - De vesting in het gebied
buiten de Brugse Poort
met bolwerken. Kopie naar
het origineel uit 1691.

Hier komt
later de kerk

In 1821 of '22 werden hier
de zeer belangrijke
metaalwerkplaatsen de
Phoenix opgericht, dit
met steun van koning
Willem I. Veel veel later
kreeg garage VW hier zijn
stek.

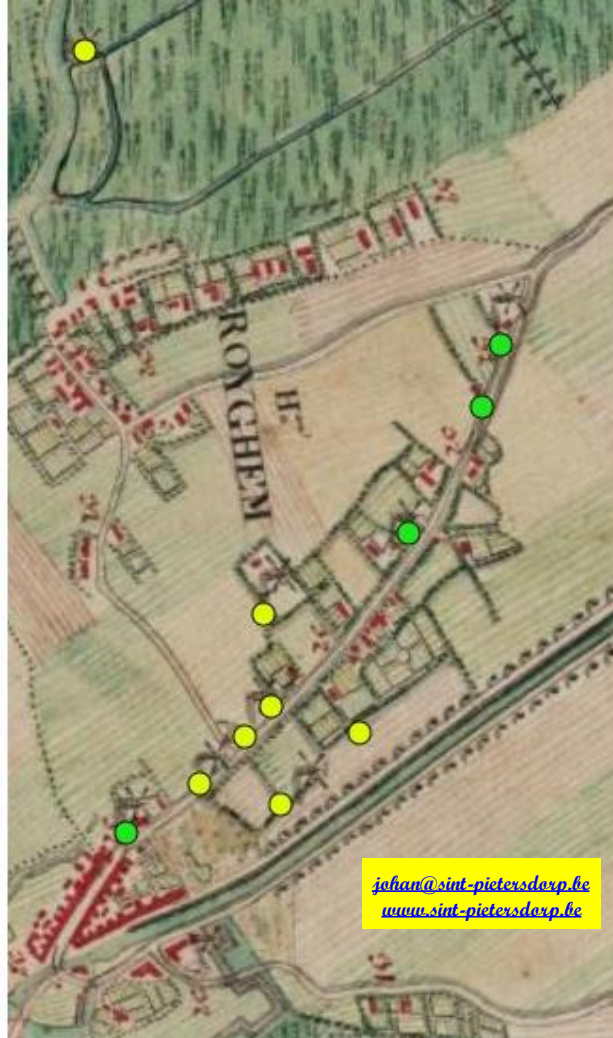
Op deze oude militaire
kaart duid ik de huidige
straatnamen aan want
mijn doel is het verleden
naast het heden te leggen.

Hier kwam later in de eerste helft van de 19^e eeuw de reusachtige
vlactextielfabriek "La Lys". Deze heeft meer dan 120 jaar bestaan en
ging over kop begin de jaren zestig v/d 20^e eeuw.

Waar vroeger de Waldam was is
heden aan de Coupure de
Waldamkaai

Hedendaagse kaart met projectie v/d molens

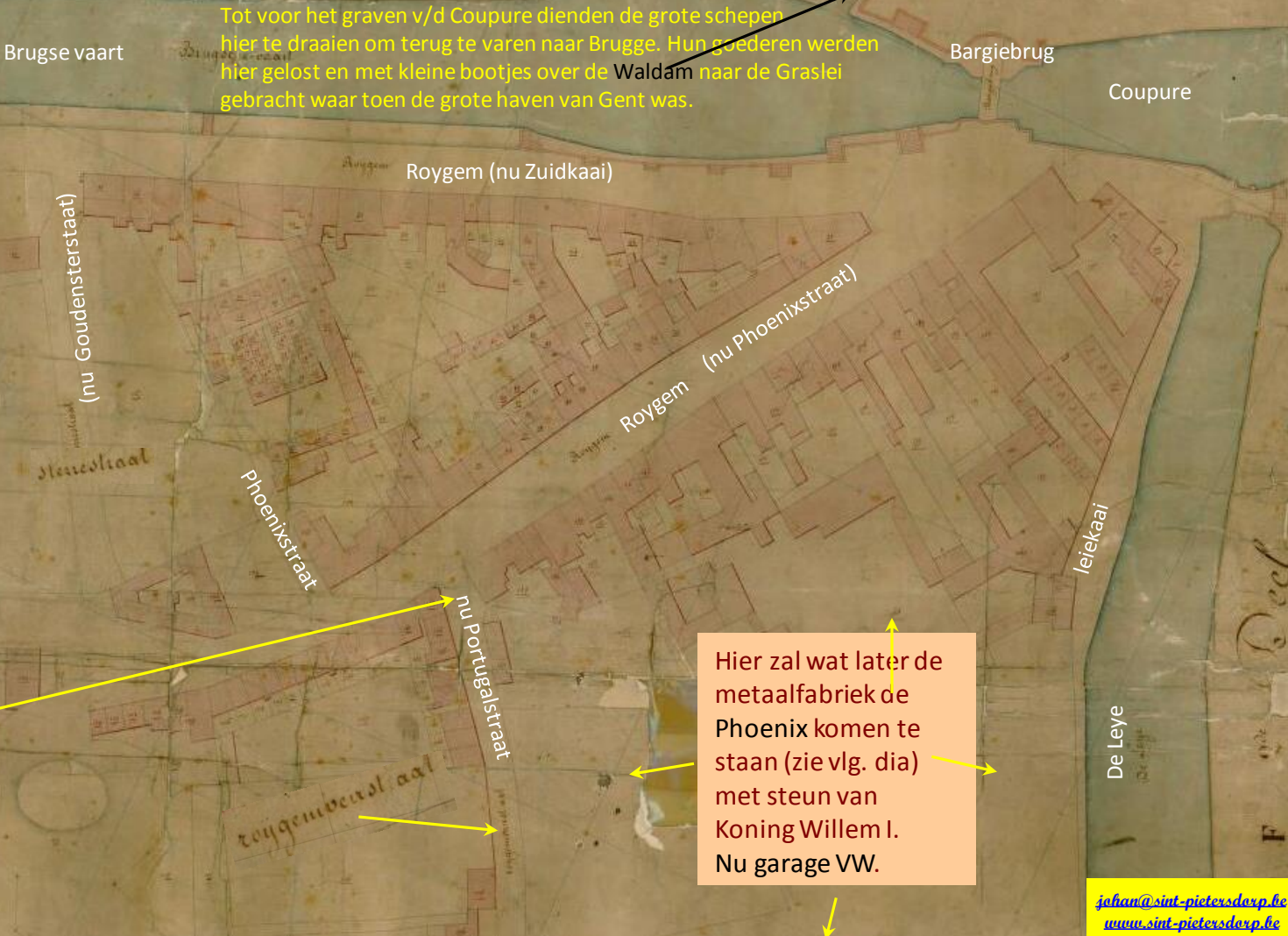
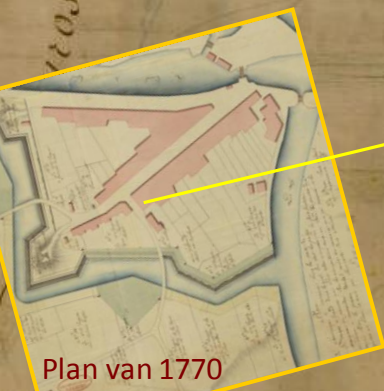
Kaart van Ferraris uit 1771-1778

Kaart van Ph. Vandermaelen uit 1856

Oorspronkelijk plan van 1825.
Deze steendruk is men blijven
gebruiken tot 1855 toen er
een nieuwe steendruk werd
gegraveerd, het plan van de
gebr. Gérard. Vergelijk de
bebouwing met het plan van
1770

Let op de kleine
arbeidershuisjes die
er volop bij kwamen

Sinds 1836 de tweede grootste metaalfabriek van België "Le **Phoenix**", aanvankelijk een atelier voor metaalbewerking opgericht in 1821 op de plaats van een oude protestantse tempel buiten de Brugse Poort op het Royghem.

Gravure uit 1885

Het bedrijf groeide en breidde uit van 248 man in 1872 naar 400 in 1880.

Na WO II gingen de deuren voorgoed dicht

Ligging van 124
beluiken in 1904
in de 6^e en
10^e wijk

Elyzeese Velden
Palingshuizen
Rooigemlaan
Brugsestw.

Gasmeterlaan
Wondelgemstraat

Zuidkaai

Phoenixstraat

Drongensestw.

Phoenixstraat 22

johan@sint-pietersdorp.be
www.sint-pietersdorp.be

Phoenixstraat
tegen de kerk

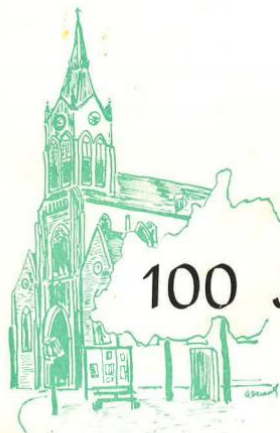
jahan@sint-pietersdorp.be
www.sint-pietersdorp.be

Je kwam van de autostrade, reedt de Drongensesteenweg op richting Gent en je kwam uit op het Segherspleintje. Je zag **centrum 1km** en erboven de dienst voor **toerisme**. Kan een mens gelukkiger zijn na een zeer lange rit van Oostende? Voor de mensen die dorst hadden een Café **Vrolijk Gent**!

St.-Jan-Baptist

100 JAAR

2-9 oktober 1966

100 jaar St.-Jan-Baptist

De bewogen geschiedenis van een Kerk

HOE HET BEGON

Anderhalve eeuw geleden had de wijk «buiten de Brugse Poort» een hoofdzakelijk landelijk karakter. Buiten de «Waalpoorte» (de «Waaldam» herinnert er nog aan) strekte zich, links en rechts van het kanaal, een gebied uit dat bijna uitsluitend door boeren en tuiniers werd bewoond. De geestelijke zorg over deze mensen was toevertrouwd aan de geestelijkheid van St.-Martinus-Ekkergem. Deze parochie omvatte niet alleen het huidige Ekkergem, maar ook de wijken die in de volksmond «de Brugse Poort», «Rooigem» en «Rabot» worden genoemd (tot aan de grenzen van Drongen, Mariakerke en Wondelgem).

Doch in de loop van de negentiende eeuw zou er veel veranderen. Het graven van het «Canal van de Zuytleye» (Brugse vaart) in 1613 had reeds de aandacht van de Gentenaars getrokken op deze verlaten wijk. Een paar eeuwen later trok de «Bargie» veel stadsgenoten naar de «Brugse Poort» (zo werd de «Waalpoort» meer en meer geheten). De «Bargie» was een fraaie vrachtwagenplezierboot die dagelijks Gent met Brugge verbond.

De grote bevolkingsaanwas kwam echter voort uit de industrialisatie van de wijk. Reeds in 1801 ontstond op de rechteroever van het kanaal de katoendrukkerij van De Smet (de huidige «Louisiane», die in 1811 tot katoenspinnerij werd omgevormd). In 1822 richtte Koning Willem het grote metaalbedrijf van Vlaanderen, de «Phoenix», op in de huidige Phoenixstraat. In 1838 ontstond de «Linière La Lys» (de zogenaamde grote «Lys»), een vlaspinnerij, destijds een van de grootste textielfabrieken van West-Europa. Die nieuwe nijverheden trokken een massa volk aan, dat gehuisvest werd in de nabijheid van de fabrieken. Eén voor één ontstonden de «Beluiken», die ook nu nog op onze parochie zo talrijk zijn. Een van de eerste was het «Geuzenbeluik» in de Rooigemstraat (de huidige Kettingstraat). Rond de jaren 1850 telde de wijk reeds 7.000 inwoners. Dat was te veel geworden voor de parochie van St.-Martinus, Mgr. Delebecque, de toenmalige bisschop van Gent, was bekommerd om het zieleheil van die steeds aangroeiende arbeidersbevolking, die moest leven in ellendige materiële voorwaarden en ook religieus en moreel verwaarloosd geraakte. Hij benoemde dan ook E.H. Jan-Baptist Otte, onderpastoor van Ekkergem, tot zielzorger over de wijk «buiten de Brugse Poort». E.H. Otte moest «buiten de muren» verblijven, en op zoek gaan naar een passend gebouw voor de eredienst.

Hier begint dan de geschiedenis van onze kerk. Wij zullen ons hoofdzakelijk tot de kerk beperken, daar de historie van de parochie en van de meest bekende parochiale instellingen reeds bij andere gelegenheden werd gemaakt.

Het Nieuwsblad mei 2016

Te koop: de kerk van de Brugse Poort

Na de kerk van de Gentse wijk Malem wordt een tweede parochiekerk openbaar verkocht: Sint-Jan Baptist, op het Emilius Seghersplein in de Brugse Poort.

Sint-Jan Baptist is 150 jaar oud. De kerk-fabriek was al enige jaren op zoek naar een herbestemming voor het gebouw. De kerk is niet in goede staat en vertoont ernstige mankementen aan het dak en de goten.

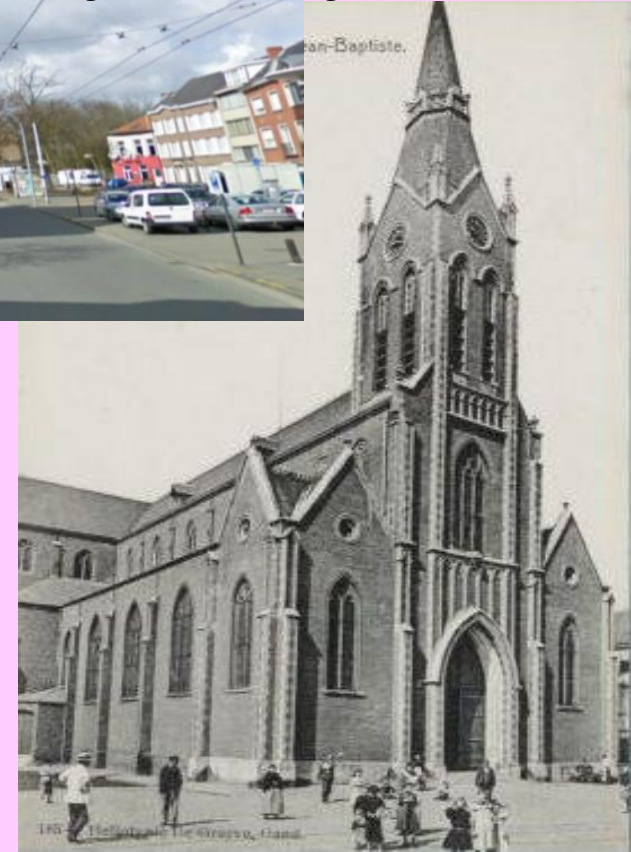

Wat zal men aanvangen met al die kerken? Als ik me niet vergis heeft deze kerk nu stabiliteitsproblemen. Veel geluk heeft deze kerk ook niet gehad. Bij het bouwen is gans deze kerk ingestort en is men terug moeten herbeginnen.

johan@sint-pietersdexp.be
www.sint-pietersdexp.be

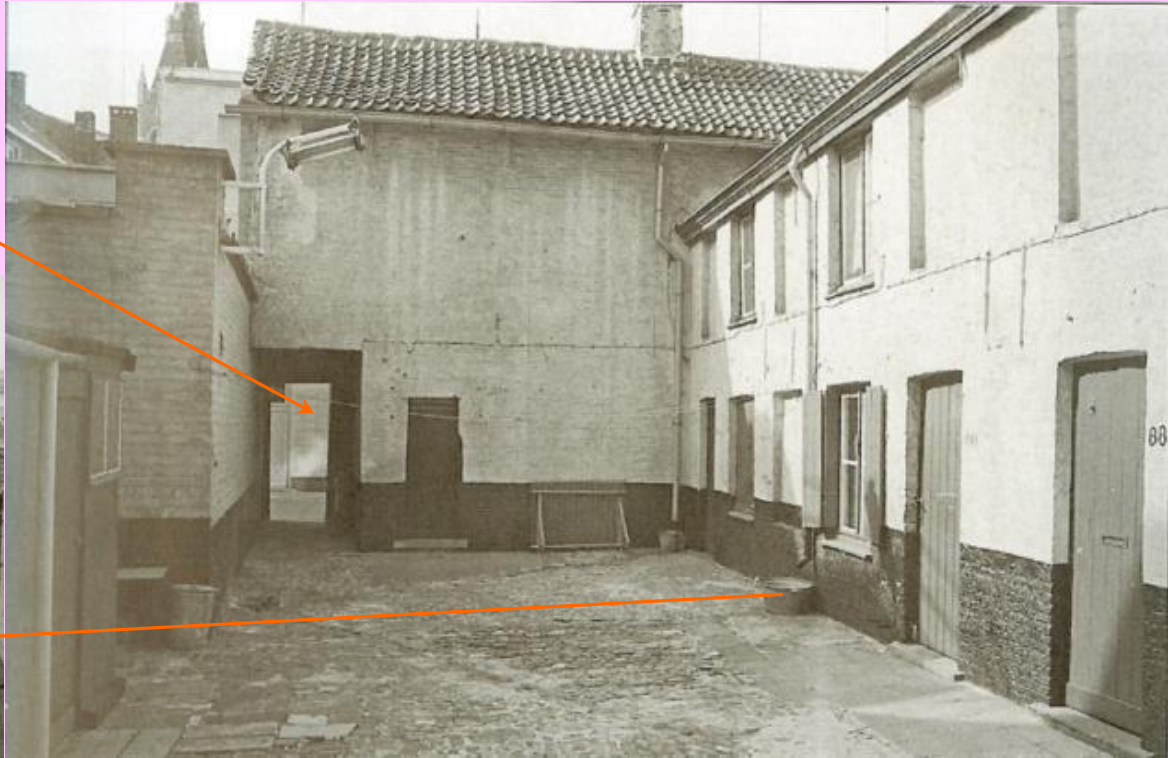
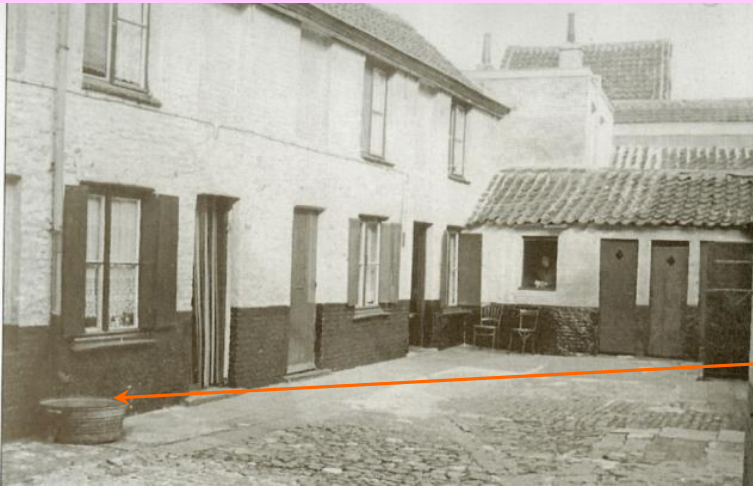
Het kapelletje werd opgericht in 1866 in het citeetje de "Konijnepijp". Het kapelletje werd na de sloop van de Konijnepijp overgebracht in de Goudensterstraat die voor de kerk ligt. Maar van het kapelletje is niks meer te bespeuren.

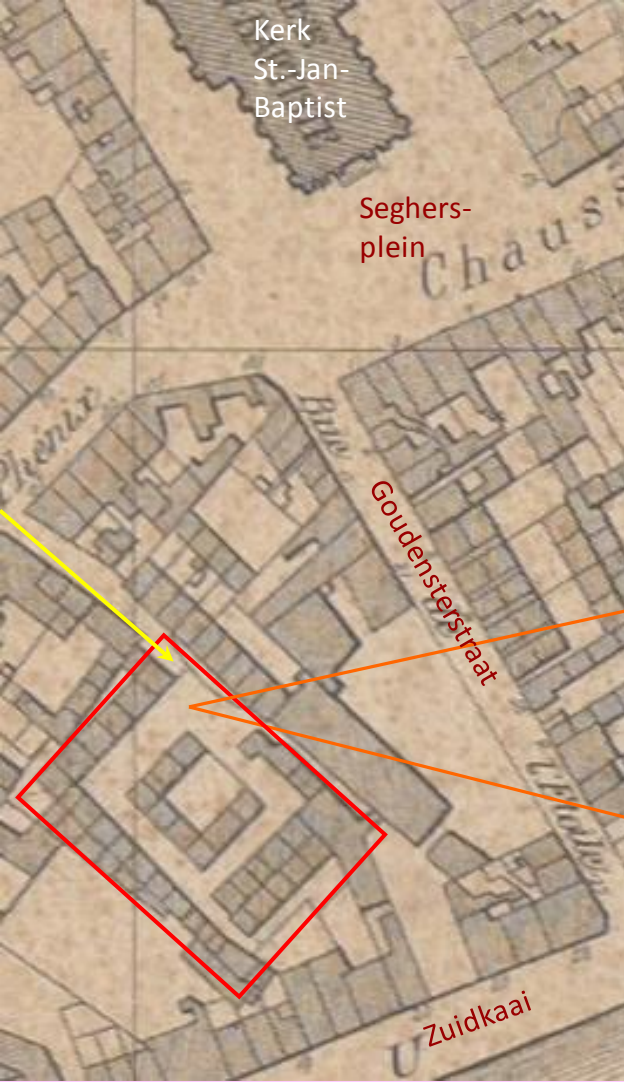

johan@sint-pietersdorp.be
www.sint-pietersdorp.be

Het beluikkoertje 't "Fortuintje" in de Phoenixstraat 82 - 88 (4 huisjes) is heden afgesloten met een deur.

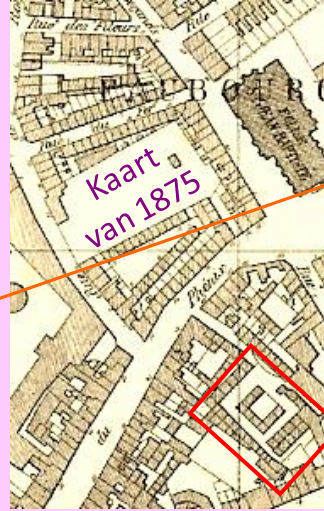
jehan@sint-pietersdorp.be
www.sint-pietersdorp.be

Phoenixstraat 94-160. Zoals je al wel weet had ieder citeetje zijn naam. Dit pleinbeluik werd genaamd naar de eigenaar "de Koer Vercruysse". Het beluik bestond reeds in 1928 en is dus één van onze oudste nog bestaande citeetjes.

Phoenixstraat 94 tot 160, zoals je waarschijnlijk wel weet had ieder citeetje een naam. Het pleinbeluik werd genaamd naar de grootgrondbezitter "de Koer Vercruysse". Het beluik bestond reeds in 1928 en is dus één van onze oudste nog bestaande citeetjes. 2 oude foto's, uit 1900 en 1968.

1900

Mariakapel

1968

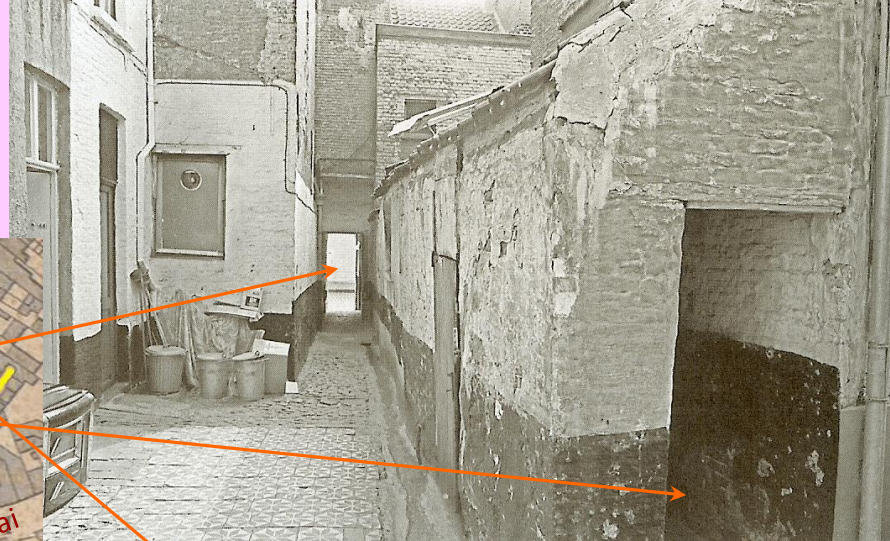
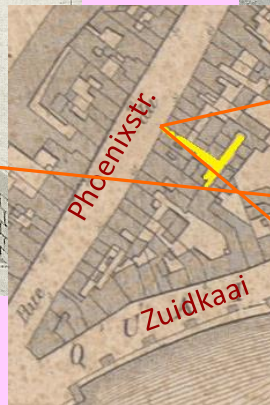
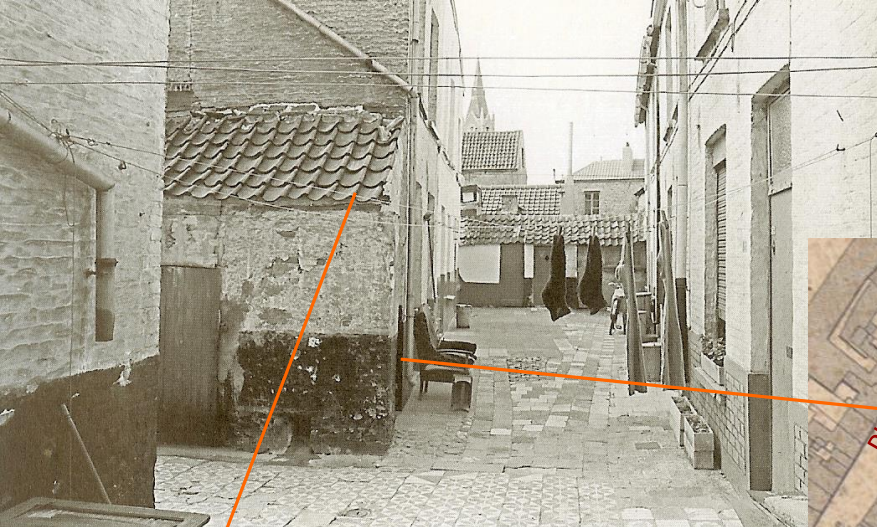

De "Koer Vercruysse"
getekend door Boerjan
die ook heel wat
Mariakapelletjes heeft
geschilderd

johan@sint-pietersdorp.be
www.sint-pietersdorp.be

Phoenixstraat beluik 40-60

jehan@sint-pietersdorp.be
www.sint-pietersdorp.be

Reeds in 1828 stonden 9 huisjes in het citeetje Phoenixstraat n^{rs} 44 - 60. Rond 1883 stond het beluik naast de café "In de Oude Gieterij". Vermoedelijk liep de ingang door het café. Reeds in 1883 liep de ingang naast het café 't "Kantientje"

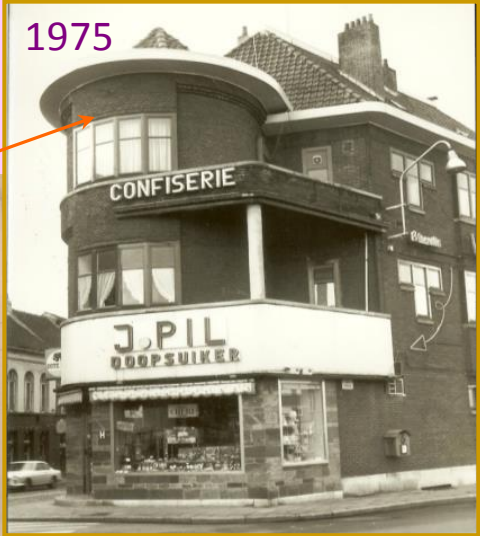
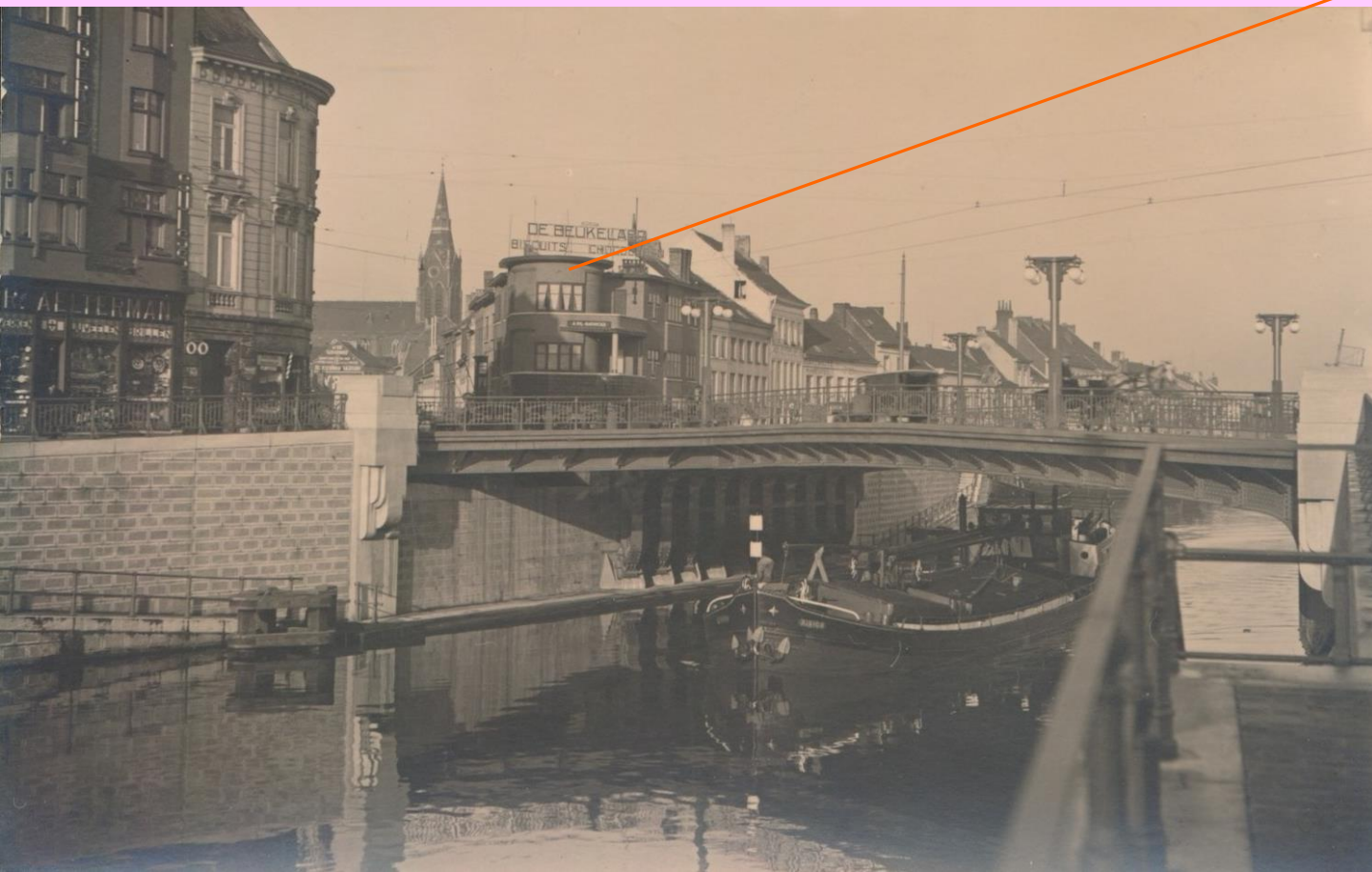
2011

Hoek Phoenixstraat met de
Zuidkaai in de jaren twintig.
Ratinckx was er destijds
suikerbakker.

johan@sint-pietersdorp.be
www.sint-pietersdorp.be

Hoekhuis ook op de vlg. dia

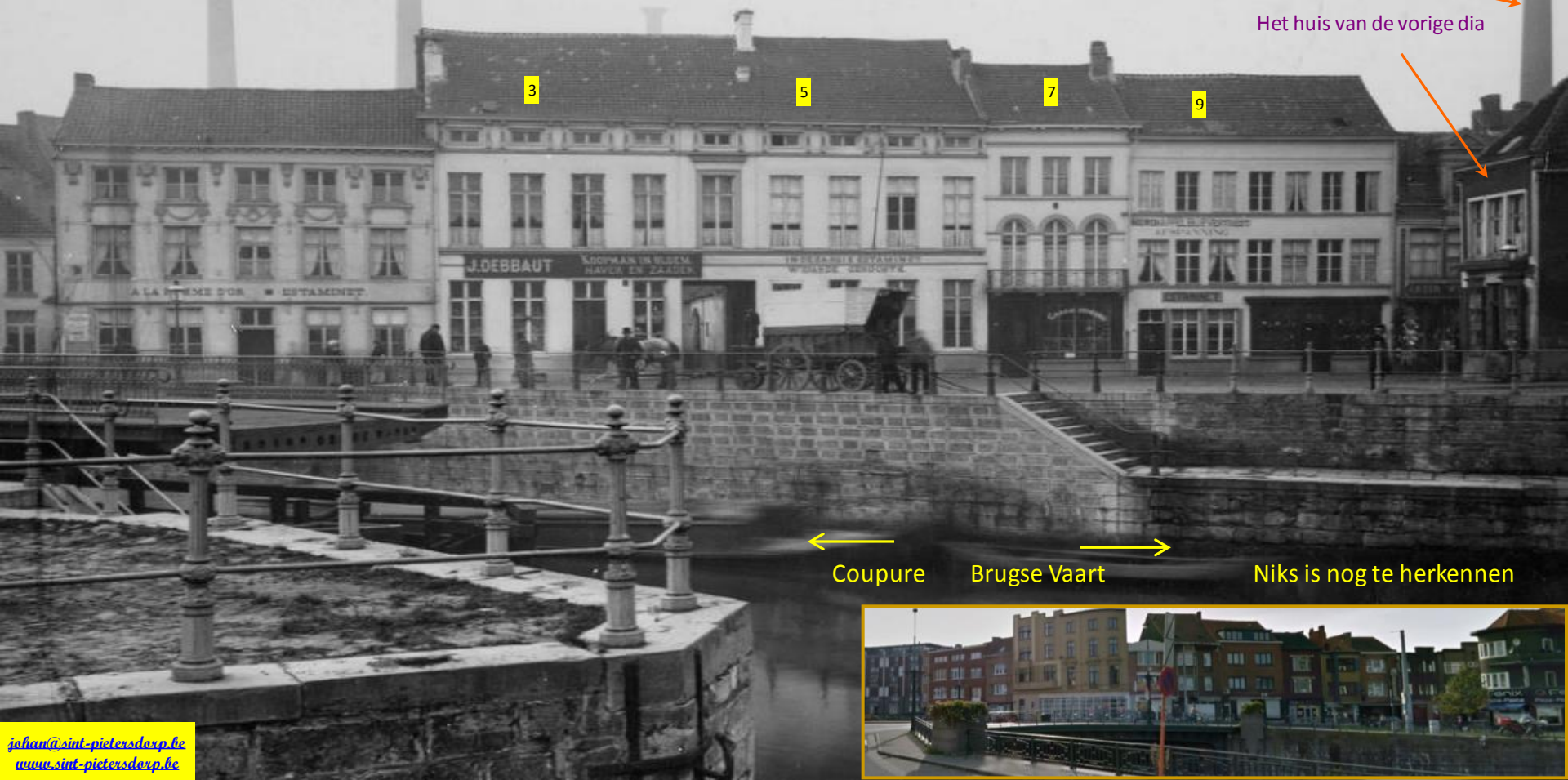

De Phoenixstraat vlakbij de draaibrug omstreeks 1895 gezien de namen v/d handelaars op de huizen. Op het n° 3 J. Debbaut, zadenkoopman; op het n° 5 staminee "De Bargie" bij W. Vande Gehuchte; het n° 7 A. De Schepper, likeurstokerij en op het n° 9 de afspanning-herberg "Den Appel" bij P. Vertriest.

De 2 schoorstenen links zijn van de textielfabriek "La Lys" en rechts zien we nog 1 schoorsteen van de metaalfabriek Phoenix.

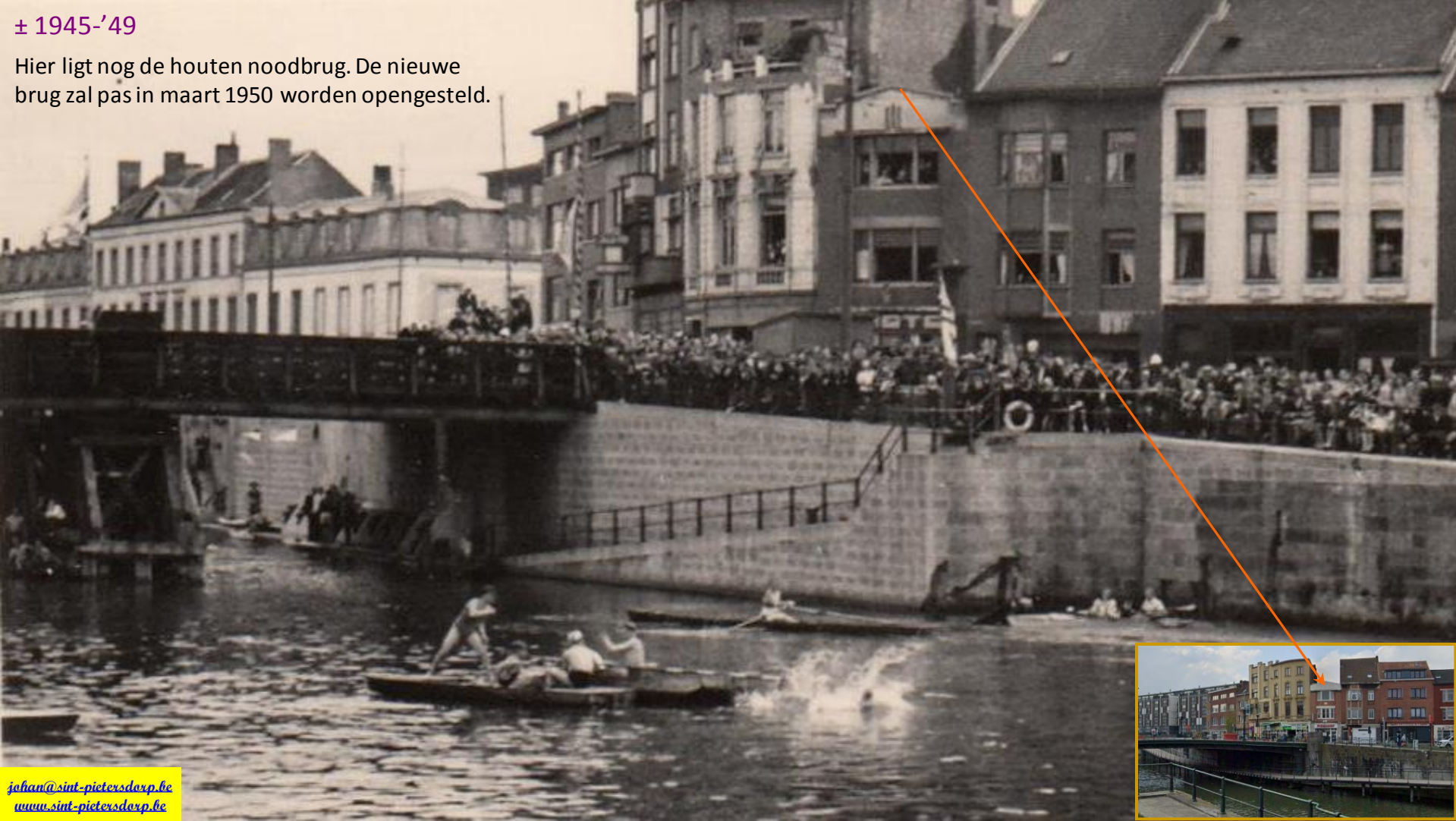
Het huis van de vorige dia

Coupure

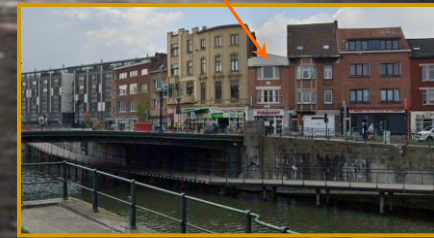
Brugse Vaart

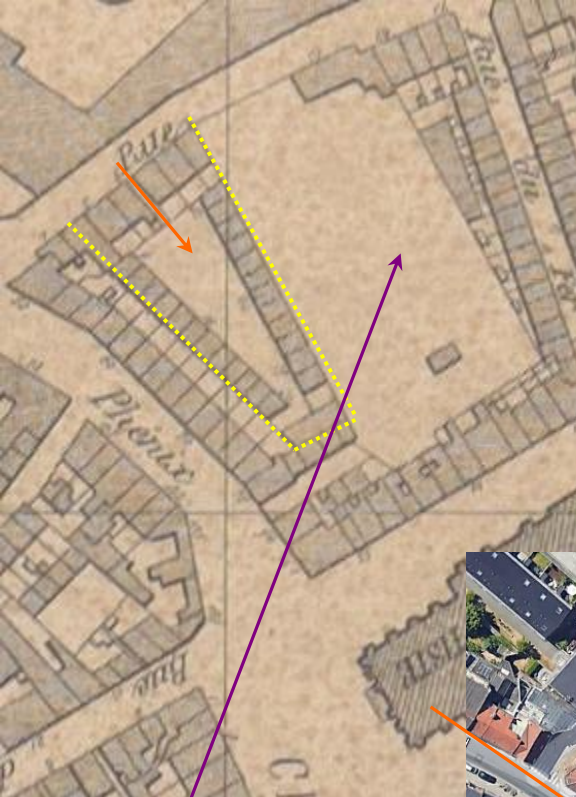
Niks is nog te herkennen

± 1945-'49

Hier ligt nog de houten noodbrug. De nieuwe brug zal pas in maart 1950 worden opengesteld.

De “**cité Portugal**” in de Kettingstraat n^{rs} 8 - 58 (nu Portugalstraat). Bouwjaar 1828 - '36. De naam van de cité verwijst naar de Portugege arbeiders die werkten in het metaalbedrijf “De Phoenix” in 2001 konden de bewoners in de nieuwbouw appartementen.

Overal in de citeetjes zag men voor de deur **kolenbakken** staan voor de verwarming. Er lagen immers nog geen gasleidingen in de beluiken.

1973

Na het drukken v/d kaart in 1880 zal deze lege plaats worden bebouwd met de cité van de volgende dia, de “**Rode Cité**”.

Tot diep in de jaren 70 waren de talrijke bewoners nog verplicht **buiten op de wc te gaan zitten**

1968

Leiekaai, beluik 15-25,
met op de achtergrond
de huizen gelegen in de
Phoenixstraat. In 1968
nog bewoond volgens
de foto's bovenaan.
Alles gesloopt in 1978.
Nu VW- garage.

jahan@sint-pietersdorp.be
www.sint-pietersdorp.be

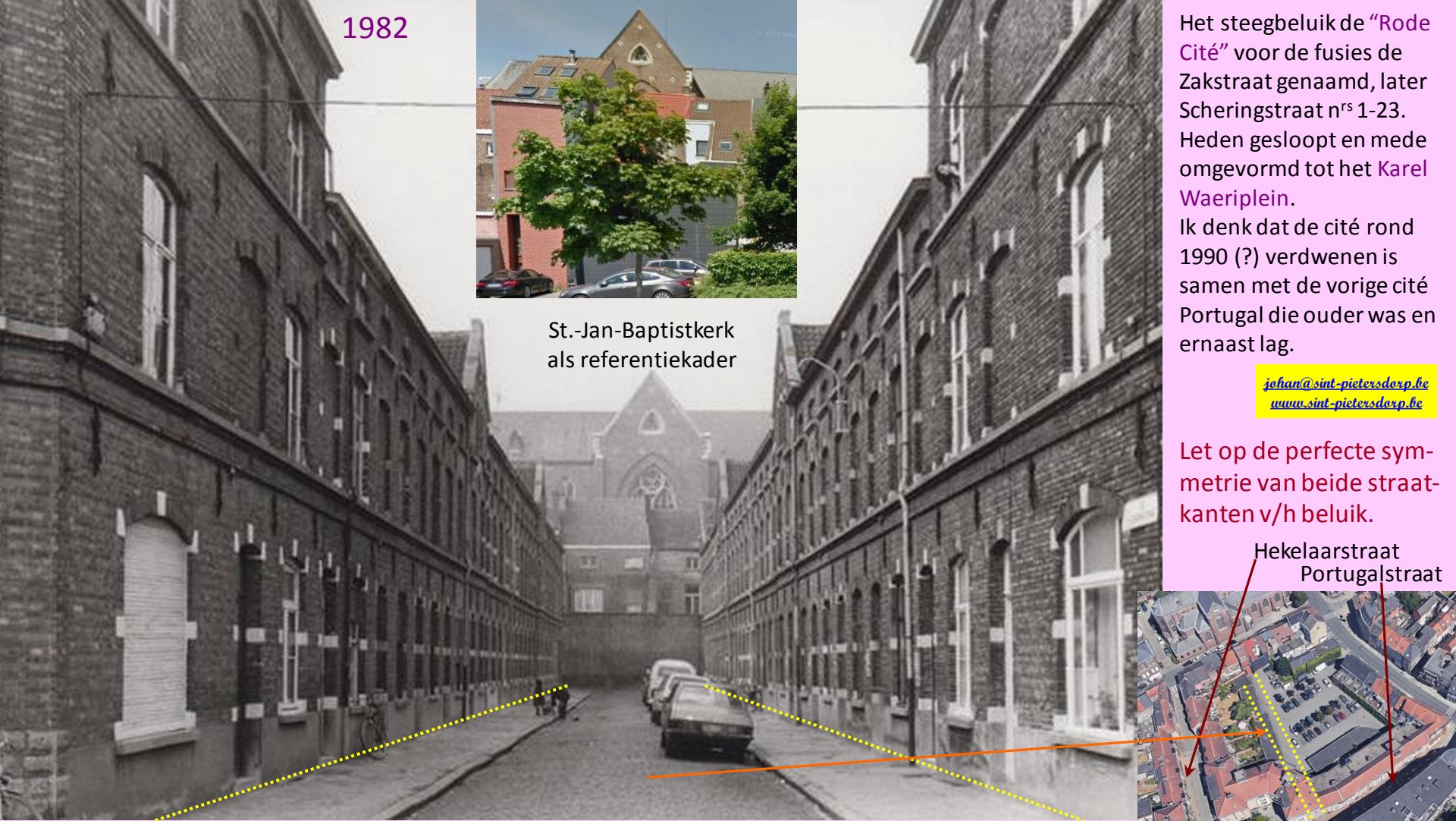
In deze buurt was
er veel werkgele-
genheid, daarom
dat er hier veel
citeetjes waren. Je
had geen open-
baar vervoer zoals
nu. De mensen
woonden liefst zo
dicht mogelijk
tegen de fabriek.
Toen waren het
werktijden van 11
à 12 uren en 's
avonds waren de
mensen dood-
moe.

1982

St.-Jan-Baptistkerk
als referentiekader

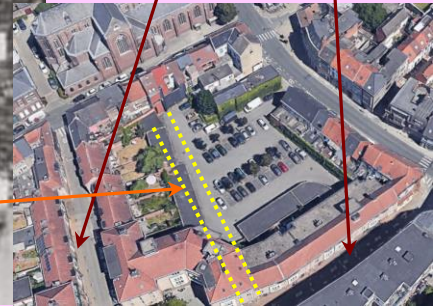
Het steegbeluik de “Rode Cité” voor de fusies de Zakstraat genaamd, later Scheringstraat n^{rs} 1-23. Heden gesloopt en mede omgevormd tot het Karel Waeriplein.

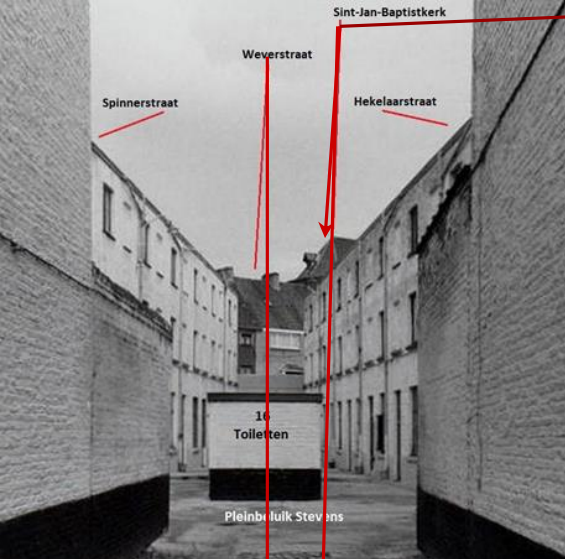
Ik denk dat de cité rond 1990 (?) verdwenen is samen met de vorige cité Portugal die ouder was en ernaast lag.

johan@sint-pietersdorp.be
www.sint-pietersdorp.be

Let op de perfecte symmetrie van beide straatkanten v/h beluik.

Hekelaarstraat
Portugalstraat

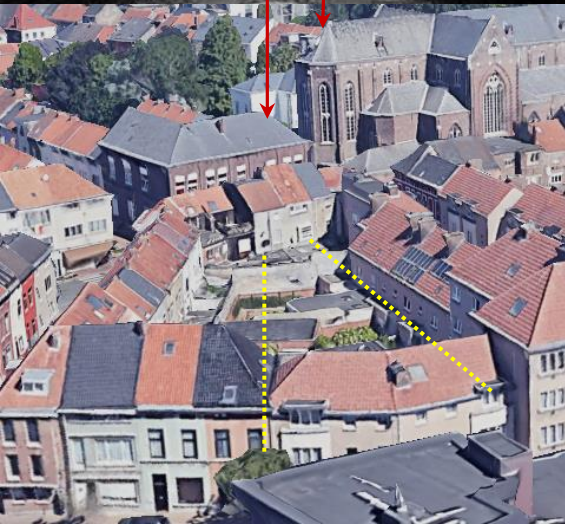
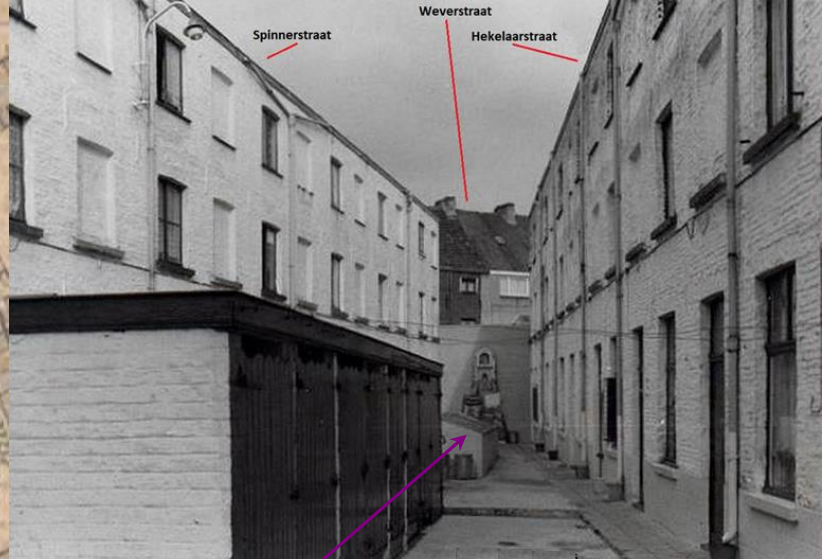

Het beluik
Stevens in de
Kettingstraat n^{rs}
98-130, heden
ter hoogte van
n° 76

Werd afgebro-
ken ± 1985.

Wat een luxe,
reeds 16
toiletten bij het
betreden v/d
koer.

jehan@sint-pictersdexp.be
www.sint-pictersdexp.be

Dit beluik is later gebouwd dan dat
op de vorige dia, nl. in 1862.
Gas was voor de welstellenden en
hier had men een betere oplossing
gevonden om de kolenbakken
centraal te bouwen want ieder
huisje had zijn eigen kolenbak

1973

Pleinbeluik "Stevens". Zicht op de
ingang aan de Kettingstraat.
Meestal waren er maar 2
bouwlagen in een citeetje.
Hier waren het er drie!

Het huis n° 80 in de **Kettingstraat** op de hoek met de Spinnerstraat.

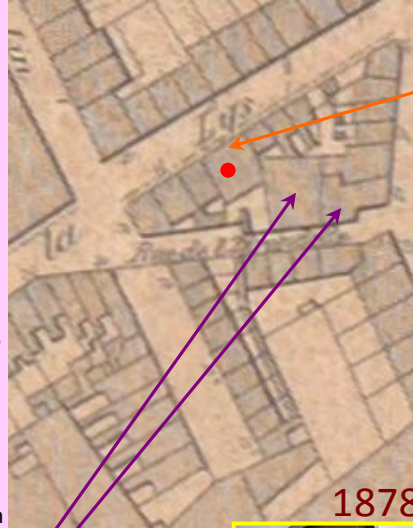
1855

Degene die 'ANNO 1830' aangebracht heeft op de gevel zal toch even de papieren moeten nazien! Waarom? Op een kaart uit 1855 staat de aanpak v/h Leiestraatje in ontwerp (geel gearceerd). Het plan van 1878 geeft een heel nieuwe situatie weer. De Leiestraat werd bijgevolg doorgetrokken tussen beide jaartallen.

Het kan zijn dat de eigenaar achter zijn huis in het Zwaluwstraatje reeds een lapje grond had in 1830 en met het latere verbreden en doortrekken van de Leiestraat het huis verbouwd werd en de achterkant voorkant werd en omgekeerd. Ik heb echter mijn twijfels omdat de twee huizen in het begin v/d Zwaluwstraat op beide kaarten staan en het bewuste huis er naast gelegen is.

johan@sint-pietersdorp.be
www.sint-pietersdorp.be

1878

Achterzijde v/h huis uit 1830 in de Leiestraat

1977

2009

2017

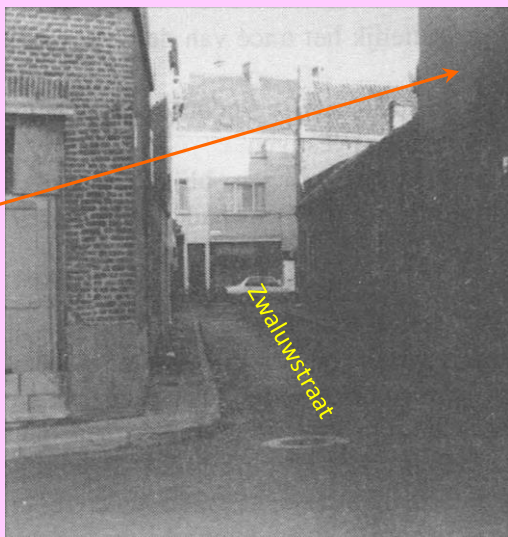
2009

Ingang Zwaluwkoerke

Zwaluwstraat

Zwaluwkoerke

Zicht vanuit de
Leiestraat op de
Zwaluwstraat met
rechts het beluik
Zwaluwkoerke 9-37

Hier is de Leiekaai nu onderbroken. Ze loopt net voorbij de 4 flats verder tot aan de Rooigemlaan

Vele arbeiders die werkten in de Kleine Lys hadden hun woning dicht tegen de fabriek.

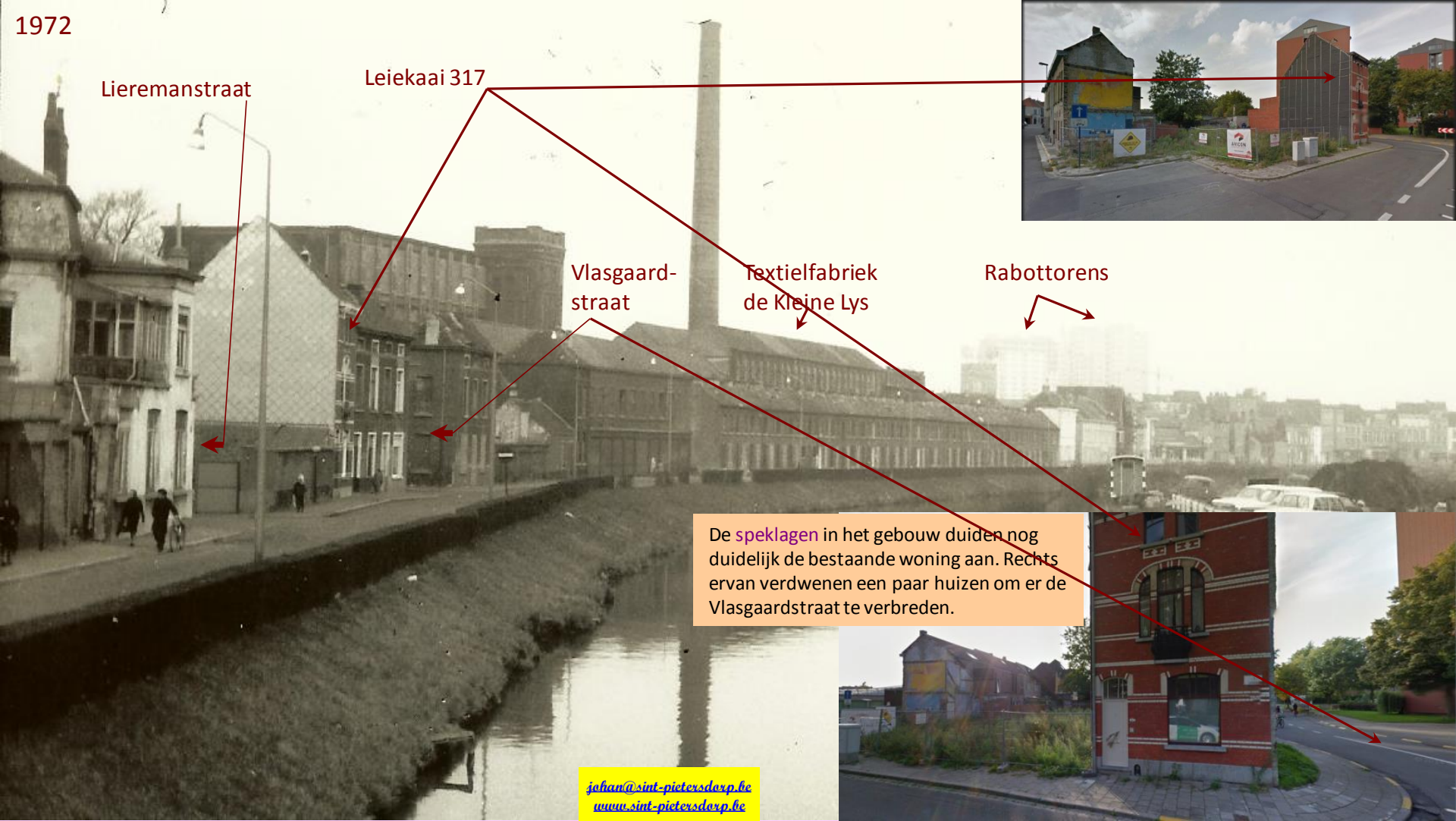
Leie-
straat

Leiekaai

De reling langs de Leiekaai is heden verdwenen en er werd terug een aarden berm aangelegd. Als je de gele pijl volgt kan je te voet of met de fiets via een brug de Leie over.

1972

Lieremanstraat

Leiekaai 317

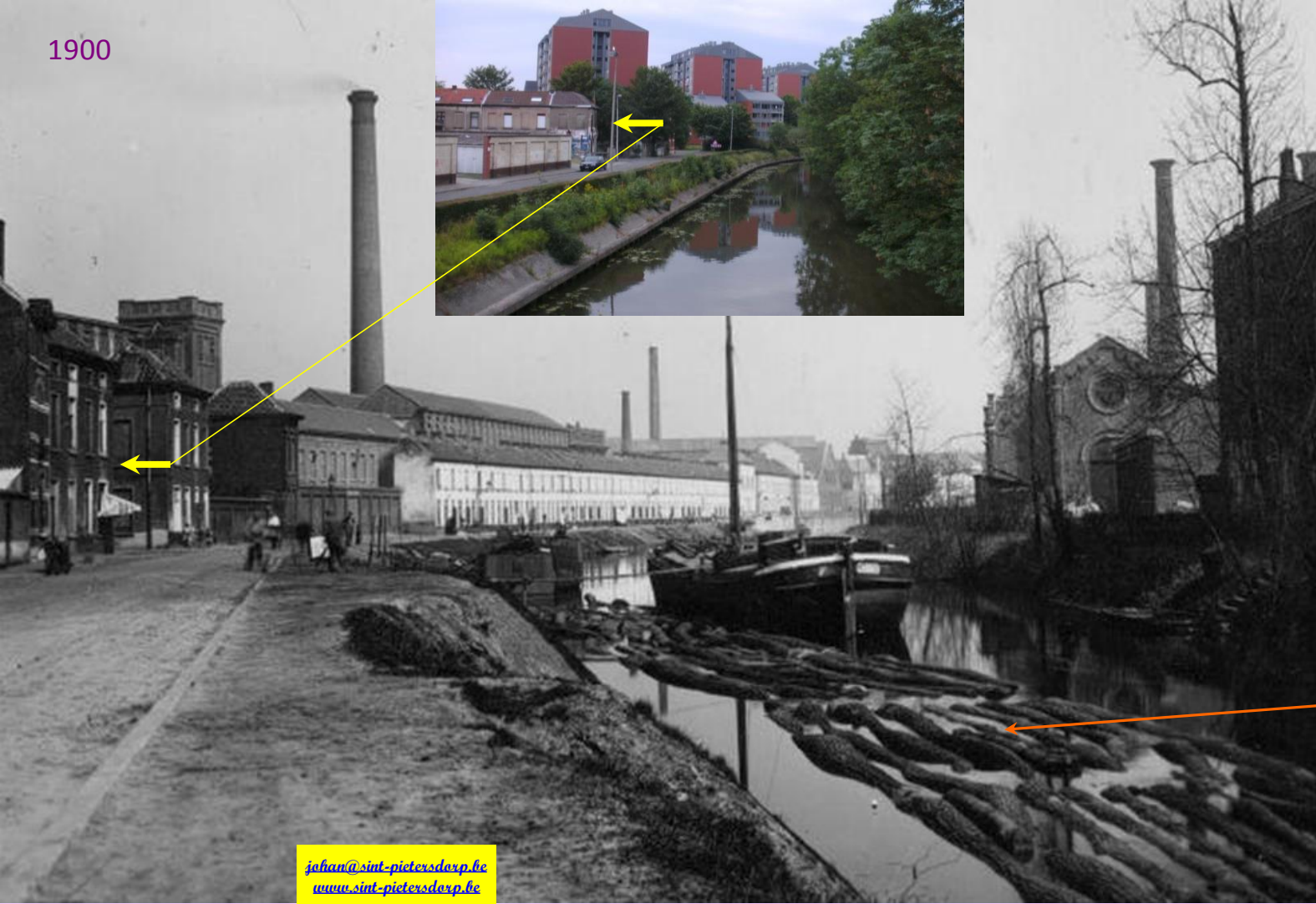
Vlasgaard-
straat

Textielfabriek
de Kleine Lys

Rabottorens

De **speklagen** in het gebouw duiden nog duidelijk de bestaande woning aan. Rechts ervan verdwenen een paar huizen om er de Vlasgaardstraat te verbreden.

1900

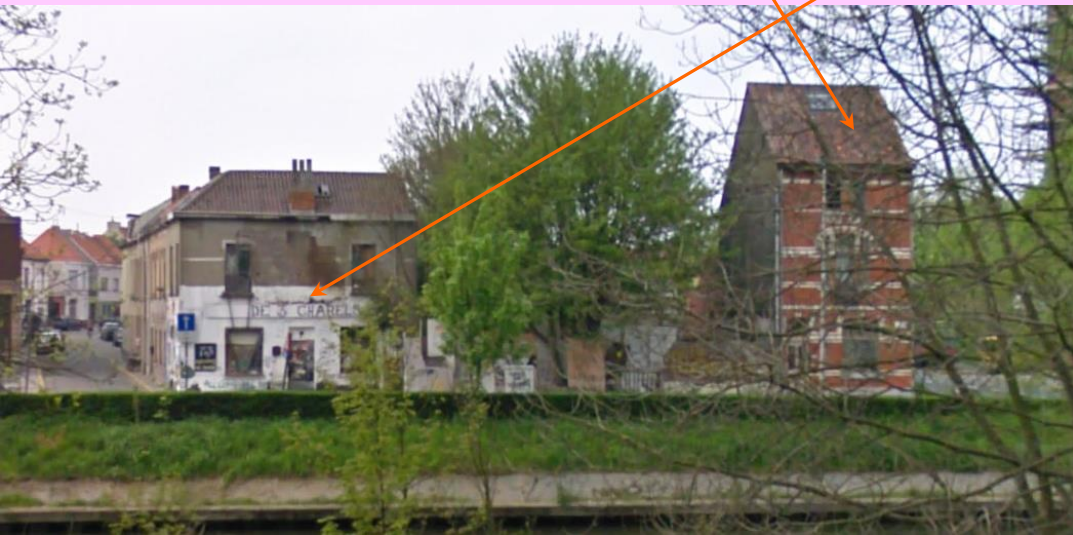
Aan de Leiekaai stonden de gebouwen v/d spinnerij Morcen Verbeke nog overeind in 1972. Men noemde haar de “Kleine Lys” in tegenstelling tot de “Grote Lys” die aan de andere kant van de Leie lag. Daarna kwamen er sociale appartementen en kunnen we niet meer doorrijden langs de Leiekaai maar moeten we nu een blokje om rijden.

Hier liggen ingevoerde boomstammen voor de stekskesfabriek, zie verder in de presentatie

Vroeger kon je met de auto doorrijden langs de **Leiekaai**. Heden moet je een omtoertje doen.

Na de afbraak van de textielfabriek "La Lys" kon men in 1971 deze foto van de Leiekaai vastleggen die gelegen was aan de overkant van de Leie. Het **huis met de speklagen** staat er heden nog en is het enige referentiepunt. De **hoge schouw** is verdwenen. Op de hoek met de Lieremanstraat café 'De 3 Charels'

Ongehoofdelijk dat dit de Groene Vallei is in 1971.
Men was de **vestingsgrachten aan het dempen** die
parallel liepen met de Leie en de
Nieuwewandeling.

De 2 textielfabrieken staan hier nog overeind. De **Grote Lys** en
de **Kleine Lys** in de volksmond.

In de verte zie je reeds de 1^e Rabot-
toren die nu terug is afgebroken.

In de verte de Contributiestraat.

vestingsgracht

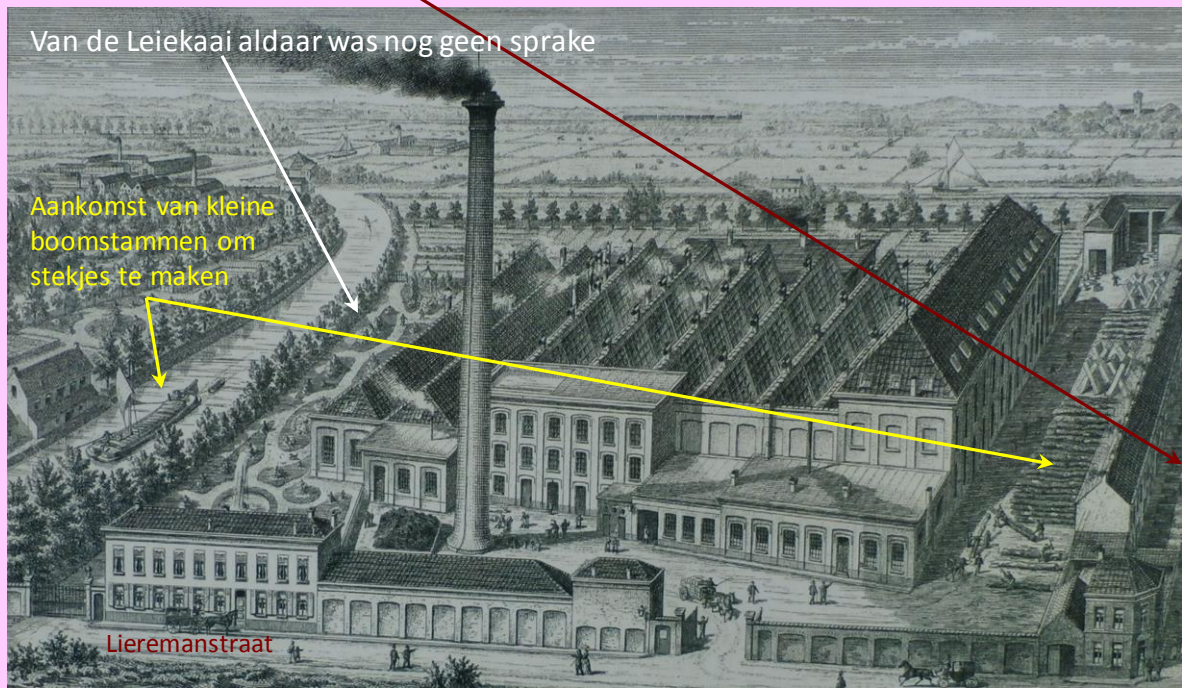
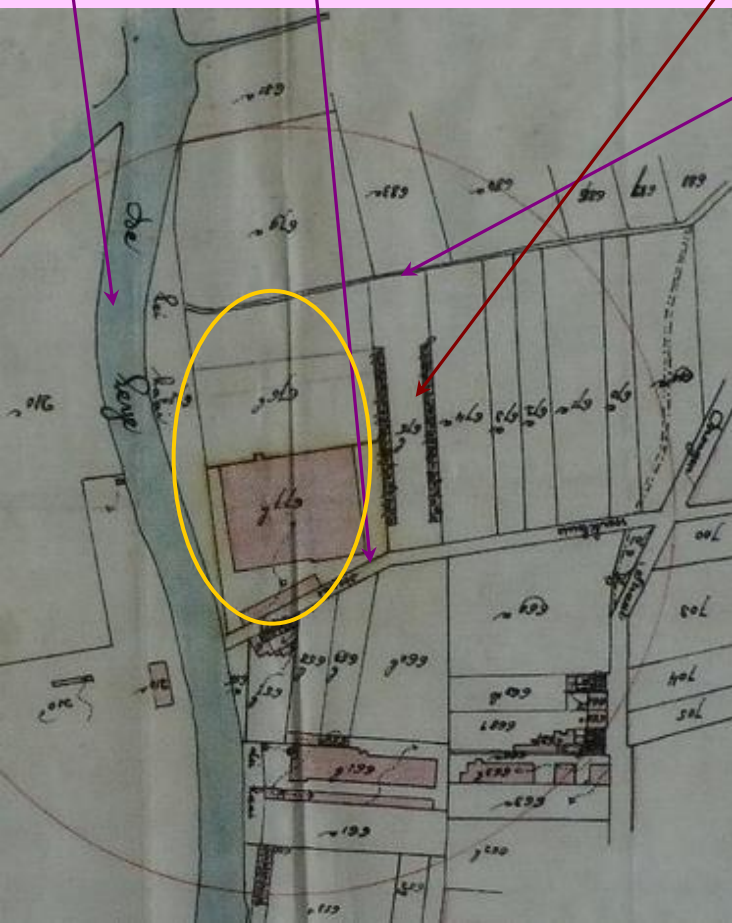
De Kleine Lys (1971) stond vanaf de Groene Vallei gezien op de plaats waar heden sociale appartementsblokken staan aan de overkant van de Leie op de Leiekaai.

In 1874 diende men een bouwaanvraag in voor de bouw van een stekjesfabriek op de voormalige terreinen v/d katoenspinnerij en -weverij uit 1863 tussen de **Lieremanstraat** (toen Werkhuizenstraat genaamd) en de **Kaarderijstraat** (toen niet meer dan een wandelpad) enerzijds en de **Achterleie** en het **Korhoenstraatje** of het beluik de 'Karnemelkkoer' anderzijds.

johan@sint-pietersdorp.be
www.sint-pietersdorp.be

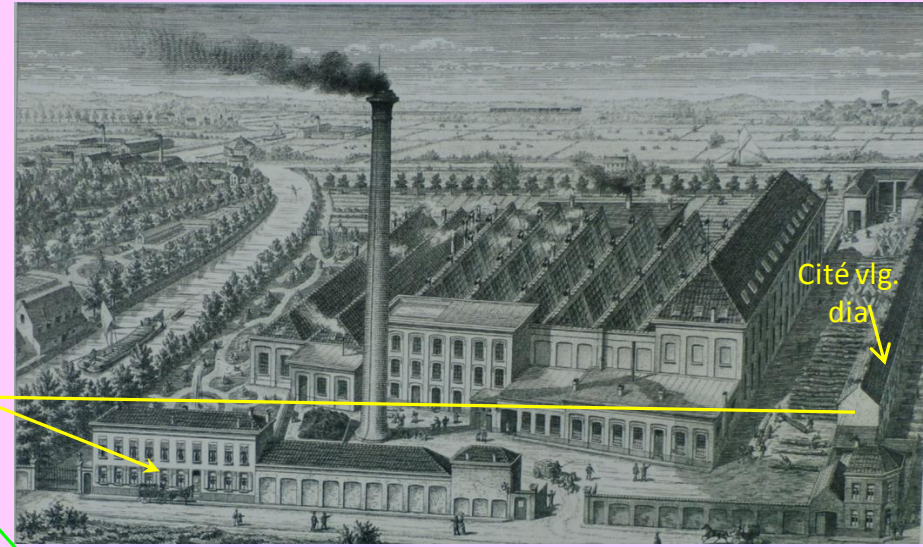
De fabriek ging van start in 1875 en stelde 500 mensen tewerk, later werd ze overgenomen door een Zweedse concurrent en deze sloot de fabriek in juni 1935.

De Lieremanstraat staat niet vermeld in mijn boeken. Die lag buiten de vesten.

jeahan@sint-pietersdorp.be
www.sint-pietersdorp.be

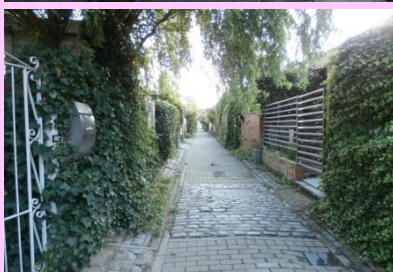

Deze ankers zijn
niet origineel en
werden er achteraf
aan toegevoegd.

Ik denk en ben er bijna zeker van dat dit gebouw nog een deel was van de **stekjesfabriek**. De fabriek sloot zijn deuren in 1935. Het komt niet overeen met de tekening. Vele opdrachtgevers zagen liever grootse tekeningen dan de werkelijkheid. Vele tekeningen komen dus niet overeen met de werkelijkheid. Maar ik kan ook niet vergelijken omdat ik niet over foto's beschik. De fotografie bestond in 1875 al een heel eind. Er zijn foto's van Gent uit 1850. Dit gebouw is zeker van lang voor de oorlog. Als versiering heeft men er zelfs nog een **speklaag** aan toegevoegd en ook in de hoeken van het raam. Het gebouw was niet bedoeld als woning want het bevat bijna geen vensters. Is dit gebouw beschermd of het zicht beschermd? Ik weet het niet.

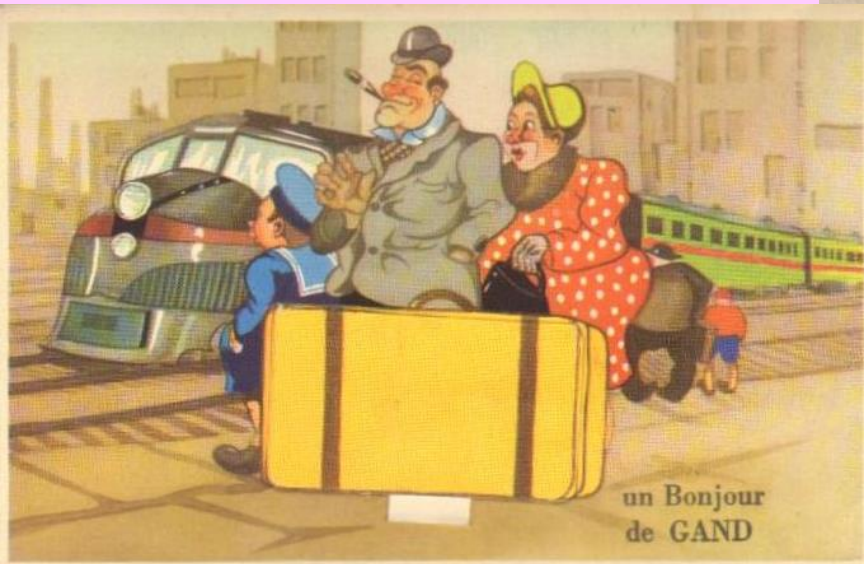
Het beluik de **Karnemelkkoer** uit 1863,
heden de Korhoenstraat, gezien van uit
de Kaanderijstraat

Einde E17.

Zie voor het vervolg of tweede
deel buiten de Brugse Poort
op [E18](#) voor de

Reinaertstraat, Groendreef, Beukelaar-, Abrikoos-,
Notelaar-, Savooi-, Hamer-, Zenia-, Acaciastraat en
park, Batterij- en Goudensterstraat, Seghersplein,
Bevrijdingslaan en -dreef,

Bellefleur-, Boerderij- en Geitstraat, Biezenstuk, Zonnebloem- en
Appelstraat, Rooigemlaan, Peer- en Nekkerputstraat en
Drongensesteenweg.

PS. Wij zijn geen bedrijf dat men dagelijks contacteert.
Voor ons is het van belang de website door te geven aan
vrienden en ook [E23](#) erbij te vermelden zodat zij
onmiddellijk hun straat kunnen aanklikken. Zalig toch!